



---

## Wstęp

Media są istotnym składnikiem kultury, edukacji, funkcjonowania społecznego, rynku pracy i demokracji. Książka, którą oddajemy do rąk czytelników, jest poświęcona tematyce związanej z procesami wyrażania, komunikowania i edukowania, w których media pełnią znaczące role. Naukowe dociekania ukazujące związki mediów z kulturą, edukacją i funkcjonowaniem społecznym w polskiej przestrzeni akademickiej mają bogatą tradycję. W obrębie nauk o edukacji dawno dostrzeżono, że media mogą pełnić wielorakie funkcje edukacyjne, wspomagać procesy akwizycji wiedzy, stanowić efektywne i atrakcyjne źródła wiedzy.

Nowe media na naszych oczach stają się nie tylko dziedziną narzędzi intelektualnych, wykorzystywanych w tworzeniu struktur wiedzy, ale przede wszystkim nową, ogólnoswiatową domeną komunikowania, edukacji, funkcjonowania zawodowego i demokracji.

Spółczesność XXI w. na drodze od industrialnego do społeczeństwa wiedzy przechodzi spektakularne zmiany. Zadaniem edukatorów, polityków szczebla państwowego i lokalnego, przedstawicieli biznesu jest zapewnienie jak największej liczbie obywateli możliwości wykorzystania szans, jakie to przejście stwarza. Nowe technologie informacyjne – katalizator zmian społecznych – stały się integralną częścią codziennego życia, zmieniają bowiem funkcjonowanie ludzi w każdej dziedzinie, a przede wszystkim w tym, jak się uczymy i w jakie interakcje wchodzimy.

Wzrastający lawinowo strumień informacji wymaga nabycia kompetencji przetwarzania informacji i refleksyjnego ich stosowania. Oparcie się na takich umiejętnościach, jak biegłość zastosowania nowych technologii, rozumienie treści, jakie oferują, wykorzystanie tych technologii pozwoli lepiej funkcjonować w sferach społecznych.

Praca zawodowa w bliskiej przyszłości będzie zdominowana przez badania, rozwój, zarządzanie, konsulting i przekaz informacji.

Tak więc tradycyjna baza edukacji – czytanie, pisanie, znajomość podstaw matematyki i przyrody – powiększy się o kompetencje medialne. Niezwykle ważne jest, aby nowe technologie informacyjne były dostępne każdemu obywatelowi. Największe nadzieje pokładamy w internecie. To właśnie światowa sieć komputerów sprawia, że w XXI w. nastąpi globalizacja z takimi przymiotami, jak demokracja, samodecydowanie, decentralizacja i mobilność.

Technologie informacyjne przyspieszają tempo zmian, ale nie powinny determinować ich kierunku. Mogą rozpowszechniać dane, jednak nie mogą kreować mądrości. Rozwój mediów leży bowiem w rękach twórczych innowatorów.

Treść książki jest zgrupowana wokół kilku obszarów. Pierwszy z nich dotyczy ukazania problematyki nowych mediów w globalnym, kulturowym, technologicznym i edukacyjnym charakterze. Drugi – to wieloaspektowe spojrzenie na pedagogikę i edukację medialną w perspektywie dorobku polskiej myśli pedagogicznej. Trzeci ukazuje różnorodne konteksty kulturowych, edukacyjnych i społecznych zastosowań nowych mediów.

Otwierający zbiór artykuł Agnieszki Cybal-Michalskiej stanowi wprowadzenie do kolejnych wypowiedzi. Autorka rozprawia się z mitem globalizacji, ukazując m.in. kulturę sprzeciwu przeciw globalizacji światowej ekonomii, protestu przeciw kulturowej ekspansji świata Zachodu, zwłaszcza kultury amerykańskiej, dystrybuowanej przez globalne media, kulturę protestu przeciw globalizacji rozumianej jako „maszyna do wykluczania” oraz kulturę myślenia o potrzebie zastąpienia globalizacji neoliberalnej alternatywą. Cenna jest konstatacja, zgodnie z którą ekumena kulturowa tworzy się przez orientację na wiedzę, możliwą przez nową jakość społeczeństwa informacyjnego, korzystającego powszechnie z zaawansowanych technologii informacyjnych, komputerowych i telekomunikacyjnych, z takimi atrybutami jak gromadzenie, przetwarzanie, rekonstrukcja i wykorzystanie wiedzy. Co więcej, orientacja na wiedzę wymaga odpowiedzialnego uczestnictwa i współdziałania w zmieniającym się społeczeństwie globalnym.

W dobie zadziwiającej popularności mediów społecznościowych, artykuł Zbyszko Melosika otwiera nowe perspektywy spojrzenia na Facebook jako współczesne narzędzie kreowania tożsamości młodych, tożsamości specyficznej, bo opierającej się na tworzeniu wirtualnego wizerunku.

Tomasz Goban-Klas, wychodząc od wiersza *The Times They Are a Changing* Boba Dylana, laureata Nagrody Nobla w 2016 r. w dziedzinie literatury, przedstawia nowomediálną perspektywę technologii kształcenia i edukacji medialnej w polskiej szkole. Jest to ważny głos prominentnego socjologa-medioznawcy, uczonego o bogatym dorobku naukowym.

Stanisław Dylak i Krzysztof Wawrzyniak podejmują niezwykle ważny, pomijany dotąd temat dotyczący wpływu technologii informacyjnych na

funkcjonowanie mózgu. Ich rozważania wychodzą od statusu współczesnej szkoły, następnie dokonują analizy ekspansji technologii informacyjnych w przestrzeni edukacyjnej w świetle badań nad mózgiem, w konkluzji proponują konkretne działania prowadzące do zwiększenia efektywności edukacyjnej technologii cyfrowych.

W kolejnym artykule zaproponowano spojrzenie na nowe media jako katalizatory sprawnego uczenia się, funkcjonowania na rynku pracy i funkcjonowania społecznego (w szczególności w sferze *e-democracy*). Artykuł Janusza Morbitzera to kolejny tekst pedagoga-medioznawcy zwracający uwagę na konieczność refleksji nad współczesnym światem mediów, rozumianym jako podstawowe źródła informacji i komunikacji, które w znacznym stopniu determinuje życie człowieka. Cenne rozważania dotyczą ukazania mediów jako narzędzi inwigilacji, przybliżono istotę solucjonizmu, cyfrowej nieśmiertelności oraz cyborgizacji człowieka.

Teksty Waława Strykowskiego i Tadeusza Lewowickiego ukazują dorobek polskiego (pozańskiego) ośrodka technologii kształcenia, który ma nie tylko przeszło pięćdziesięcioletnią historię, ale przede wszystkim znaczący wkład w rozwój polskiej myśli pedagogicznej. Marta Wrońska relacjonuje wyniki swoich kompleksowych badań nad kulturą medialną nauczycieli i adolescentów w perspektywie ostatnich lat, ukazuje jednocześnie konkretne rozwiązania prowadzące do rozwoju kompetencji medialnych. Natomiast artykuł Stefana Kwiatkowskiego przedstawia koncepcję zastosowania nowych mediów jako narzędzi wspierających proces rozwiązywania problemów.

Artykuły Natalii Walter, Pawła Topola i Kazimierza Wenty przedstawiają konkretne propozycje zastosowań nowych mediów, odpowiednio jako narzędzi wsparcia społecznego znaczenia dwóch ważnych obszarów w obrębie edukacji wirtualnej (środowisk, immersyjnych typu *Second Life* i multimediów *ubiquitous*), miejsca silosów i chmur informacyjnych w edukacji ustawicznej i samokształceniu.

Kolejne zamieszczone w monografii artykuły dotyczą nowomediálnego kontekstu muzyki, wychowania muzycznego i dobranej na miarę aktualnych możliwości kształcenia edukatorów wychowania muzycznego. Mariusz Baranowski przedstawia, wyprowadzony z kilkuletnich badań, zrównoważony model edukacji nowomediálnej nauczycieli muzyki, natomiast Szymon Nożyński omawia znaczenie nowych mediów w kreowaniu, upowszechnianiu i odbiorze muzyki, w szczególności wśród osób młodych, biorąc na warsztat tzw. muzykę osobistą, dostępną w pejzażu/przestrzeni życia powszechnie.

Zakończeniem monografii jest artykuł Jacka Pyżalskiego, który pokazuje konieczność nowego podejścia w realizacji edukacji medialnej, co ma swoje źródło we wszechogarniającym stosowaniu internetu przez adolescentów.

Zamieszczone w monografii wieloautorskiej teksty są pióra znawców problematyki; podsumowują aktualne dociekania naukowe, ukazują nowatorskie rozwiązania, budzą refleksje, z drugiej strony otwierają – jak sądzę – obszary nowych, interesujących rozważań o dużym potencjale teoretycznym i praktycznym oraz nowatorskich badań.

\* \* \*

Specjalne podziękowania kieruję do Stanisława Ubermanowicza i Natalii Walter, których techniczna pomoc w przygotowaniu książki jest godna podkreślenia.

*Wojciech Skrzydlewski*